

9.9.2016

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi perustulokokeilusta ja tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä lausuntoa otoskossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Yleistä perustulokokeilun toteuttamisesta

Perustulokokeilulla halutaan tutkia perustulon vaikutuksia työttömien henkilöiden työmarkkinakäyttäytymiseen. Perustulokokeiluun valitaan 2 000 sellaista henkilöä, jotka saavat peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea Kansaneläkelaitoksesta. Yhteisjärjestö korostaa sitä, että näin toteutettu kokeilu ei kerro mitään siitä, minkälaisia vaikutuksia perustulolla voisi olla ansioturvakäytettävien henkilöiden osalta. Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että 75 % työmarkkinoilla olevista henkilöistä on vakuutettuna ansioturvajärjestelmässä ja noin puolet etuudensaajista saa ansiopäivärahaa. Näin ollen kokeilun ulkopuolelle on jo lähtökohtaisesti rajattu merkittävä osa työmarkkinoilla toimivista ja työttömistä henkilöistä.

Kun otetaan huomioon otoksen pienuus, kohdejoukon enempi rajaaminen esitetyllä tavalla, estävät sosiaalietuudet ja muut rajoitukset, kokeilun tulosten yleistettävyyden koko yhteiskuntaan on Yhteisjärjestön käsityksen mukaan todella pieni.

Perustulokokeilun rahoitus

Esityksessä esitetään huomattavan ylimalkaisia tietoja siitä, miten kokeilu rahoitetaan. Esityksen mukaan kokeilun rahoitus tulisi 20 miljoonan euron kokeilubudjetista ja Kelan etuusmenoista. Jos 2 000 henkilöä saa 12 kuukauden ajan joka kuukausi 560 euroa, tästä tulee jo 13 440 000 euroa. Esityksessä sen sijaan todetaan, että yhden vuoden kokeilun hinnaksi tulisi noin kolme miljoonaa euroa ja toisaalla, että Kansaneläkelaitoksen toimeenpanokustannusten määrä olisi noin 1,4 miljoonaa euroa. Epäselväksi jää, mitä rahoitetaan perustulokokeilubudjetista ja mitä rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen etuusmenoista.

Esityksen mukaan perustulokokeilua rahoitetaan myös osaltaan ansioturvaan varatuista työttömyysmenoista, mutta tästä seikasta ei ole mainintaa hallituksen esityksessä, puhumattakaan siitä, että tätä määrää olisi pyritty esityksessä millään tavalla arvioimaan.

Yhteisjärjestön käsityksen mukaan olisi ollut selkeintä, että perustulokokeilu rahoitettaisiin kokonaisuudessaan perustulokokeilurahoituksesta, jotta saataisiin selville myös perustulon kokonaismenot, vaikkakaan tässä kokeilussa ei ole näköjään tarkoitus kokeilla sitä, miten

9.9.2016

nämä menot olisivat mahdollisesti rahoitettavissa. Ainakin olisi pitänyt esittää arvio siitä, miten ja millä perusteella etuus- ja toimeenpanomenot tulevat kasvamaan kokeilun vuoksi.

Perustulokokeilu ja ansioturva

Perustulokokeiluun ei valita ansioturvan piirissä olevaa henkilöä, mutta kokeiluun valittu henkilö voi kokeilun aikana täyttää työssäoloehdon työttömyyskassan jäsenenä ja tulla näin oikeutetuksi ansiopäivärahaan. Esityksen mukaan työttömyyskassa määrittäisi näissä tapauksissa hakijalle etuuden normaalisti, mutta tilittäisi perustuloa vastaavan osan etuudesta Kansaneläkelaitokselle, joka olisi maksanut hakijalle perustulon. Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että perustulokokeilu tulee näin rahoitettavaksi työttömyysmenoista eikä perustulokokeiluun varatuista menoista.

Yhteisjärjestö on sitä mieltä, että työttömyyskassojen ei pitäisi tilittää Kansaneläkelaitokselle työttömyysmenoihin varattuja varoja, vaan kokeilu tulisi aidosti rahoittaa perustulokokeilua varten varatuista varoista. Perustulon ei pitänyt vaikuttaa ansioihin perustuviin etuuksiin, joten tältä kannalta olisi perusteltua, että henkilö saisi perustulon lisäksi ansioon suhteutettuna päivärahan täysimääräisenä. Jos perustulo välttämättä haluttaisiin vähentää henkilön saamasta etuudesta, sekin olisi ollut mahdollista säätämällä perustulo kokeilun ajan ansiopäivärahasta vähennettäväksi etuudeksi. Olisi ollut mahdollista myös säätää, että perustuloa ei makseta ajalta, jolta henkilöllä on oikeus ansiopäivärahaan. Ja lopuksi olisi ollut vielä se mahdollisuus, että henkilö, joka siirtyy ansiopäivärahan saajaksi, suljetaan kokeilun ulkopuolelle.

Yhteisjärjestöllä ei ole muilta osin asiassa lausuttavaa.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Niina Jussila
toiminnanjohtaja
050 911 8511
niina.jussila@tyj.fi